

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Valga maakonna hooldus- ja õendusabi võrgu arengukava 2009 - 2015

Valga 2008

Sisukord

Eessõna

1. Sissejuhatus	4
2. Visioon	4
3. Missioon	4
4. Arengukava koostamise töögrupi koosseis	5
5. Arengukava eesmärk ja koostamise põhimõtted	6
6. Maakonna haldusjaotus ja demograafilised näitajad	7
7. Hooldusravivõrgustiku hetkeseis	8
8. Maakonna hooldus- ja õendusabi võrgu planeerimine	11
8.1 Hoolduspiirkondade määratlemine	12
8.2 Planeeritavad hoolduskeskused	13
8.3 Hoolduspiirkondadesse planeeritud institutsionaalsed teenused	13
8.4 Koduõendusteenus	14
10. Integreeritud teenuste finantseerimine	15
11. Investeeringute vajadus	16
12. Juhtivad hoolekandekeskused	16

Eessõna

„Valga maakonna hooldus- ja õendusabi võrgu arengukava 2009 – 2015“ on jätkuks „Valga maakonna hooldusravivõrgustiku arengukavale 2005 – 2015“, mis oli koostatud 2004.a. Seni kehtiva Valga maakonna hooldusravivõrgustiku arengukava ümbervaatamine oli tingitud vajadusest hoolekande- ja tervishoiuteenuste integratsiooni toetamiseks. Hooldusravivõrgustiku arengukavas püstitatud eesmärgid on teatud osas täidetud, kuid lisandunud on uued probleemid ja sihtrühmad, vajadus on uute tegevuste, investeeringute ja objektide järele, samuti süstemaatiliselt kaasajastada olemasolevaid tegevusi.

Eakate hoolduses on lisaks teenuste kättesaadavuse ebapiisavusele kujunenud oluliseks lahendamist vajavaks probleemiks hoolekande ja tervishoiu süsteemide eraldatus. Kahe süsteemi eraldatus tekitab tõsiseid lünki teenuste järjepidevuses ning loob ebasoodsa olukorra sihtgrupi jaoks, kes samas on üks haavatavamaid – valdavalt eakad (osalt erinevas vanuses), erinevas mahus hooldus- ja õendusabi vajavad isikud.

Käesoleva arengukava eesmärgiks on lähtudes hetkeolukorrast Valga maakonna hoolekande ja tervishoiu valdkondades pakkuda lahendusi hooldus- ja õendusabi teenuste paremaks korraldamiseks ning nende senisest sujuvamaks koostoimimiseks ehk integratsiooniks.

1. Sissejuhatus

Eesti tervishoiu- ja hoolekandesüsteemide lahusus on viinud olukorrani, kus elanikel on raskendatud nende tervislikust seisundist või sotsiaalsest olukorrast tulenevate vajaduste rahuldamiseks mõeldud teenuste kasutamine. Põhijoontes on probleemid järgmised:

- hoolekandeesutuses elavad inimesed, kellel on peale hooldusvajaduse ka vajadus õendusabi järele;
- haiglates on patsiendid, kes vajavad pigem kvaliteetset õendusabi kui ööpäevaringset professionaalset arstiabi;
- haiglates pakutavate raviteenuste finantseerimine on ajaliselt piiratud (hooldusravivooditel kuni 120 päeva);
- puuduvad või on vähearenenud päevaste ja koduteenuste vormid, mistõttu on inimese jaoks ainuke lahendus haiglasse või hooldekodusse suunamine;
- puuduvad hooldekodud dementsetele vanuritele.

“Valga maakonna hooldus- ja õendusabi teenuse osutajate võrgustiku 2009 – 2015” on aluseks Valga maakonna hooldusravisüsteemi arendamisele aastani 2015. See on juhenddokumendiks haigekassale, kohalikele omavalitsustele ning teenuste pakkujatele hooldusraviteenuste arendamisel ja rahastamisel. Dokument annab ülevaate arengukava eesmärgist ja koostamise põhimõtetest, maakonna haldusjaotusest ja elanike demograafilistest näitajatest, hooldusravivõrgu hetkeseisust ja planeerimisest aastani 2015, teenuste rahastamise alustest ja investeringute vajadustest. Arengukava realiseerumine eeldab head koostööd tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandajuhtide, kohalike omavalitsuste ja teenuse osutajate vahel. Tulenevalt situatsiooni muutustest on otstarbekas arengukava perioodiliselt (2 – 3 aasta järel) üle vaadata ja vajadusel korrigeerida.

2. Visioon

Efektiivne hooldus- ja õendusabivõrgustik tagab pärast aktiivravi ning taastusravi väljakujunenud stabiilses tervislikus ja funktsionaalses seisundis kliendile kättesaadava ja kvaliteetse meditsiinilise, psühholoogilise kui ka sotsiaalse abi nii statsionaaris kui kodustes tingimustes. Hooldusraviteenuste sisu ja maht lähtub patsiendi individuaalsetest vajadustest ning kindlustab talle parima võimaliku elukvaliteedi.

3. Missioon

Hooldus- ja õendusabivõrgustiku teenuse osutajate arengukava käsitleb statsionaarset, päevast ja kodust hooldusravi hõlmava mitmetasandilise hooldusravisüsteemi loomist. Hooldusravisüsteem annab reaalse võimaluse pakkuda Valgamaa elanikele võimalikult elukoha lähedal järjepidevat meditsiinilist ja sotsiaalset ning psühholoogilist abi, sest hooldusraviteenused sisaldavad erinevas proportsioonis tervishoiu- ja hoolekandeteenuseid.

4. Arengukava koostamise töögrupi koosseis

Arengukava koostamise töögrupp kuuluvad (tähestiku järjekorras):

Aare Matt	Otepää Vallavalitsuse abivallavanem
Agu Kabrits	Tõrva linnapea
Andres Saarep	Tõrva Linnavalitsuse arendusjuht
Eve Ilisson	SA Taheva Sanatoorium juhataja
Evi Veerme	Taheva Vallavalitsuse sotsiaaltöötaja
Heli Holm	OÜ Tõrva Tervisekeskus juhataja
Ilona Bosjanok	MTÜ Valga Hoolekandekeskuse juhataja
Juta Koop	Hummuli Koolekandeesutuse juhataja
Jüri Teder	AS Valga Haigla hooldusjuht
Kai Ird	SA Otepää Tervisekeskus, juhataja
Meeli Tuubel	Valga Linnavalitsuse Sotsiaalabiameti juhataja
Merike Salumäe	AS Valga Haigla ülemarst
Olev Kaasik	MTÜ Paju Pansionaadid juhatuse esimees
Ruth Muttik	Sangaste Pansionaadid juhataja
Sirje Tann	Karula Hooldemaja juhataja
Tarmo Tamm	Helme vallavanem
Vambola Sipelgas	MTÜ Hellenurme Mõis, Lõuna –Eesti Hooldekeskuse juhataja
Ülla Visnapuu	Valga Maavalitsus, sotsiaal- ja tervishoiuosakonna juhataja

5. Arengukava eesmärk ja koostamise põhimõtted

Valga maakonna hooldus- ja õendusabi teenuse osutajate võrgustiku arengukava eesmärk on määratleda hooldusravivõrgu vajadused, perspektiivne paiknemine ning selle väljaarendamiseks vajalikud ressursid, tagamaks maakonna elanikele võimalikult hea elukvaliteet efektiivse ja kvaliteetse tervishoiu – ja hoolekandeteenuse osutamisega võimalike ressursside piires. Seeläbi:

- tagatakse tervishoiu- ja hoolekandeteenuste osutamise järjepidevus;
- kasutatakse paremini ravikindlustuse vahendeid, suurendades samaaegselt õendusabi- ja hoolekandeteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti;
- kohalikel omavalitsustel on võimalus seniste rahaliste vahendite piires osutada mitmekülgsemaid, elanike vajadustele vastavaid teenuseid.

Maakonna hooldus- ja õendusabi teenuse osutajate võrgustiku arengukava vajadusi hinnatakse maakonna elanike arvust lähtudes ja arvestatakse sellega, et teatud osutajad Seega interpreteeritakse maakonda tervishoiu – ja hoolekande teenuste pakkujad osutavad märkimisväärsel hulgal teenust teiste maakondade elanikele.

Arengukava koostamisel on lähtunud järgmistest põhimõtetest:

- Tagada vajadustest lähtuvad võrdsed võimalused kõigile teenuste vajajatele.
- Lähtuda teenuste mahtudest, mis tagavad kvaliteedi ja majandusliku efektiivsuse.
- Detsentraliseerida lihtsamad teenused (tegevused) ja tsentraliseerida kõrge riskiastmega teenused (tegevused).
- Arvestada elanikkonna demograafiliste näitajatega: vanuseline struktuur, geograafiline paiknemine jne.
- Arvestada rahaliste võimaluste, hoonete ja personaliga
- Arvestada infrastruktuuri ja haldusjaotuse arenguperspektiividega.
- Tõhustada koostööd tervishoiujuhtide ja kohalike omavalitsuste vahel
- Tõhustada koostööd tervishoiutöötajate ja sotsiaaltöötajate vahel.

Arengukava koostamisel on lähtunud järgmistest hoolekande põhimõtetest:

- vajadustepõhine lähenemine – hindamine
- kliendi kaasamine
- koostöö erinevate institutsioonide vahel
- kodukoha lähedus
- kodusarnasus
- sotsiaalse õigluse printsiip
- iseseisvuse ja iseseisva toimetuleku toetamine

6. Maakonna haldusjaotus ja demograafilised näitajad

Valga maakond asub Eesti lõunaosas. Maakonna pindala on 2046,49 km², ulatudes põhjast lõunasse 65 km ja idast läände 59 km. Valgamaa piirneb lõunas ja edelas Läti Vabariigiga (104 km ulatuses), idas Võru maakonna, põhja-kirdesuunas Põlva ja Tartu maakonna ning loodes Viljandi maakonnaga.

Valga maakond koosneb 13 omavalitsusüksusest: Helme, Hummuli, Karula, Otepää, Palupera, Puka, Põdrala, Sangaste, Taheva, Tõlliste ja Öru valdadest ning Tõrva ja Valga linnadest. Maakonna keskuseks on Valga linn.

Valga maakonna elanike arv seisuga 01.01.2008 on rahvastikuregistri andmetel 34 579 elanikku (seisuga 01.01.2006 elanikke 35 769, 2008.a. vähenenud 1190 elaniku võrra). Neist vanuses 65 aastat ja vanemad on 6989 ehk 20,2 % (võrreldes 2006.a andmetega on nende osakaal suurenenud 1,7 %). Valga piirkonnas elab 21 018 elanikke, neist 65 aastaseid ja vanemaid 4 197 ehk 19,9%, Otepää piirkonnas 7 184 elanikku, neist 65 aastaseid ja vanemaid 1492 (20,7%), Tõrva piirkonnas 6 377 elanikku, neist 65 aastaseid ja vanemaid 1300 (20,4%). Valga linnas elab 14 234 elanikku, so kogu maakonna elanikest 41%.

Tulenevalt demograafilisest situatsioonist jätkub elanike arvu vähenemine, samas tõuseb 65 aastat ja vanemate osakaal. Kõigis Eesti maakondades on elanike arv viimase viie aasta jooksul kahanenud, sh Valgamaal. Elanike arvu vähenemine, kuid 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaalu suurenemine mõjutab nii sotsiaal-, tervishoiu- kui ka hariduse- jne valdkonnas tehtavaid otsuseid.

Tabel 1. Rahvastiku statistika Valga maakonna linnade ja valdade lõikes

Jrk.nr.	Omavalitsus üksuse nimi (linn, vald)	Elanike arv kokku seisuga 01.01.2008.a.	Üle 65.a. elanike arv seisuga 01.01.2008.a.	Vajadus hooldusravi voodikohtade järgi	Vajadus amb.õendusteenuse (visiiti ja vastuvõttu) järgi aastas	Vajalike amb.õenduse ametikohtade arv
1	Valga	14234	2793	28	13406	13,4
2	Karula	1077	246	2	1181	1,2
3	Taheva	894	214	2	1027	1,0
4	Tõlliste	1850	377	4	1810	1,8
5	Öru	519	118	1	566	0,6
6	Sangaste	1451	273	3	1310	1,3
7	Hummuli	993	176	2	845	0,8
	VALGA	21018	4197	42	20145	20,1
8	Tõrva	3139	688	7	3302	3,3

9	Helme	2317	422	4	2026	2,0
10	Põdrala	921	190	2	912	0,9
	TÕRVA	6377	1300	13	6240	6,2
11	Otepää	4201	868	9	4166	4,2
12	Palupera	1163	238	2	1143	1,1
13	Puka	1820	386	4	1853	1,9
	OTEPÄÄ	7184	1492	15	7162	7,2
	KOKKU	34579	6989	70	33547	33,5

7. Hooldusravivõrgustiku hetkeseis

Stationsaarsele hooldusravile suunamine toimub hetkel valdavalt perearstide ja haigla raviarstide poolt, sotsiaalteenustele (sh hooldekodu) kas kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja soovitusel või isiku enda/lähedaste soovil.

Valga maakonnas ei ole aktiivravahaiglat, kus asuks geriaatria osakond. Stationsarset hooldusravi osutatakse 52 litsentseeritud voodikohal, neist 12 kohta on AS Valga Haiglas, 20 kohta SA Otepää Tervisekeskuses ja 20 SA Tõrva Haiglas. 2008.a. on litsentseeritud voodikohtadest kaetud ravikindlustuse rahastamisega 21 (Otepää 8 kohta, Tõrva 5 kohta, Valga 8 kohta). Ambulatoorset õendusabi (ehk koduõendus teenus) osutatakse kõigis eelpoolnimetatud asutustes. Geriaatrilise hindamise teenust maakonnas ei pakuta.

01.01.2009 seisuga on Valga maakonnas hooldekodusid 12, nendes kokku voodikohti 614 (lisaks 130 psüühiliste erivajadustega inimeste riikliku hoolekande korraldamiseks). 614 kohast on 01.01.2009 seisuga täidetud 568. Lähtudes 65-aastaste ja vanemate inimeste arvust ning hooldekodukohtade vajaduse välja arutamise põhimõttest (1000 65-aastase ja vanema elaniku kohta 20 voodit), on Valgamaa elanike vajadus 350-le hooldekodu voodikohale. Seega ületab hetkel pakutav voodikohtade arv tunduvalt Valgamaa vajadust. Valgamaa hooldekodude voodikohad on täidetud teistest maakondadest siia suunatud hooldust vajavate klientidega. 568-l voodikohal on 297 klienti väljastpoolt maakonda.

Tabel 2. Maakonna hoolekandeesutused, kohtade arv

Jrk	Asutuse nimetus	Kohti
1.	MTÜ Paju Pansionaadid	40
2.	MTÜ Valga Hoolekandekeskus	60
3.	SA Tõrva Haigla	9
4.	SA Taheva Sanatoorium	40
5.	MTÜ Hellenurme Mõis (Lõuna-Eesti Hoolduskeskus)	310
6.	OÜ Taagepera Haigla	17
7.	Hargla Hooldekodu	16
8.	Hummuli Hoolekandekeskus	8
9.	Karula Hooldemaja	15

10.	SA Otepää Tervisekeskus	21
11.	Sangaste Pansionaat	29
12.	MTÜ Valgamaa Tugikeskus	31
	KOKKU	614

01.01.2009 seisuga on Valga maakonnas 12 eakatele teenuseid osutatavat päevakeskust, kus põhiliselt tegeldakse huvitegevuse ja vaba aja sisustamisega, väga vähesel määral osutatakse ka päevahoitu teenust. Probleemsete kantidena võib päevakeskuse teenuse kättesaadavuse osas välja tuua kahte kanti: Lüllemäe (Karula vald) ja Hargla (Taheva vald), kus puudub võimalus tarbida päevakeskuse teenuseid.

Tabel 3. Maakonna päevakeskused

Päevakeskus	Asukoht	Haldaja
Domus Petri Kogu	Valga linn	EELK Valga Peetri Luke Kogudus
Jeti Päevakeskus	Hummuli vald	Hummuli vald
Otepää Tervisekeskus	Otepää	Otepää vald
Õru valla Päevakeskus	Õru vald	Õru vald
MTÜ Valgamaa Tugikeskus	Valga linn	Mittetulundusühing
Puka Valla Päevakeskus	Puka vald	Puka vald
Ala Päevakeskus	Helme vald	Helme vald
Helme Päevakeskus	Helme vald	Helme vald
Jõgeveste Päevakeskus	Helme vald	Helme vald
Kalme küla Päevakeskus	Helme vald	Helme vald
Karjatnurme Päevakeskus	Helme vald	Helme vald
Valgamaa Puuetega Inimeste Koda	Valga linn	Mittetulundusühing

01.01.2009 seisuga osutatakse maakonnas koduteenuseid 221 isikule (nendest 137 elab Valga linnas), kokku töötab maakonnas 27 sotsiaalhooldajat (nendest 16 töötab Valga linnas). 13-st omavalitsusest ei osuta koduteenuseid 5 (Palupera, Puka, Põdrala, Taheva, Õru). Koduteenuste näol toetatakse inimesi kodustes toimingutes (toidu toomine, valmistamine, kütmine, vestlemine jne), vähesel määral teostatakse ka hügieenitoiminguid (pesemine jne).

Probleemid maakonnas:

- täna on teenuste kättesaadavus ja valikud maakonnas väga ebahühtlaselt arenenud
- teenuste ebahühtlane kvaliteet, puuduvad kriteeriumid
- kallid institutsionaalsed teenused on paremini arenenud, kui probleemide süvenemist ennetavad teenused
- vähene koostöö maakonnas ühisteenuste pakkumisel
- tervishoiu ja hoolekande süsteemide lahusus ning ebapiisav ja juhuslik integratsioon
- liikumine teenuselt teenusele erinevate operaatorite ja finantseerijate puhul probleemne

Eakate vajadustele vastavate tervishoiu- ja hoolekandeteenuste ebapiisav ja ebahühtlane kättesaadavus, kuna:

- õendusabi teenused on ebapiisavalt ressursidega kaetud;

- hooldusabi tagamise vastutus, abivajaduse hindamine, abi korraldamine ja esmane järelevalve koondunud ühe institutsiooni – kohaliku omavalitsuse kätte. Inimesele osutatakse sageli teenuseid, mis kohalikul omavalitsusel olemas, mitte neid, mida inimene tegelikult vajaks. Paljudel kohalikel omavalitsustel puuduvad hooldusabiteenuste valikud;
- hooldusabi ja õendusabi teenuste finantseerimise põhimõtted on erinevad - õendusabi kulud katab Haigekassa; hooldusabi kuludest katab inimene või tema perekond 50,3 % ulatuses, kusjuures igal erineval juhul erinevas ulatuses. Arvestades, et hinnatase on 2009.aastal 4000-19 000 krooni kuu eest, ei ole väikese sissetuleku puhul teenus kättesaadav;
- on sihtgrupe, kelle jaoks vajalikud teenused puuduvad mõlemas süsteemis (nt ööpäevaringset hooldus- ja õendusabi vajavad sõltuvushäirega inimesed).

Eakate vajadustele vastavate tervishoiu- ja hoolekandeteenuste ebäühtlane kvaliteet

- õendusabi puhul on hooldushaiglate mehitatus hooldajatega erinev; esineb koolitatud personali nappus piirkonniti ja olemasoleva personali täiendkoolituse vajadus;
- hooldusabi puhul puuduvad hoovad üldhooldekodudele kehtestatud standardite järgimise mõjutamiseks (ei rakendata tegevuslubade süsteemi); puuduvad kaasaegsed standardid ja tegevusjuhised; on koolitatud personali nappus ja olemasoleva personali täiendkoolituse vajadus.

8. Maakonna hooldus- ja õendusabi võrgu planeerimine aastateks 2009 – 2015

Valga maakonna hooldus- ja õendusabi teenuse osutajate võrgustiku planeerimise lähtedokumentideks on:

- Valga maakonna hooldusravivõrgustiku arengukavale 2005 – 2015
- Eesti hooldusravivõrgu arengukava 2015
- Esmatasandi tervishoiu arengukava 2008 – 2015
- Rahvastiku tervise arengukava
- Pikaajaliste hooldus- ja õendusabi integreeritud teenuste kontseptsioon

Planeerimise üldprintsüübid:

- Teenused peavad võimaldama inimese toimetulekut oma kodus nii kaua kui võimalik (arvestades isiku huve ja soove).
- Hooldus- ja õendusabi teenused peavad olema kättesaadavad inimese kodule võimalikult lähedal (arvestades teenuse osutamiseks vajalikke tingimusi ja majanduslikku otstarbekust).
- Ööpäevaringseid pikaajalisi teenuseid pakkuvad asutused peavad nii infrastruktuuri kui töökorralduse poolest olema võimalikult kodusarnased.
- Arvestades majanduslikku efektiivsust ning olemasolevaid ja kättesaadavaid ressursse, võiks teenuste planeerimine toimuda (vajadusel) koostööna kohalike omavalitsuste vahel.
- Teenuste osutamine peab olema vajadusepõhine (vajaduste hindamine).

Integreeritud õendus- ja hooldusabi teenused hõlmavad teoreetiliselt:

- Iseseisev statsionaarne õendusabi ehk õendusabi (tervishoiuteenus - 24h õendusabi, sh hospiits)
- Hooldusabi integreeritult õendusabiga (sotsiaal- ja tervishoiuteenus – 24h hooldusabi ja 8h õendusabi)
- Hooldusabi (sotsiaalteenus – 24h hooldusabi, vajadusel õendusabi)
- Eluasemetenus ehk pansionaat (sotsiaalteenus – vajadusele vastav hooldusabi, vajadusel õendusabi)
- Koduõendusasteenus ehk kodune õendusabi (tervishoiuteenus – vajadusele vastav)
- Koduteenused (sotsiaalteenus – vajadusele vastav).

Võrgustiku põhieesmärk on kliendi funktsionaalse seisundi ja toimetuleku võime parandamine või alalhoidmine osutades talle vajalikku hooldusravi ja hoolekandeteenuseid võimalikult elukoha lähedal ja seal, kus tema hooldusravi on kulusäästlikum.

Hoolduspiirkondade puhul tuleks lähtuda majandusliku jätkusuutlikkuse tagamiseks optimaalse suurusega teeninduspiirkondadest (mis omakorda tagab optimaalse suurusega asutused), arvestades üle 65aastaste elanike arvu piirkonnas hetkel ja tulevikus. Institutsionaalsete õendus- ja hooldusteenuste vajaduse planeerimise aluseks on 10 hooldusravi ehk õendushoolduse kohta (neist ~pooled pikaajalise teenuse osutamiseks) ja 20 hooldekodu kohta 1000 üle 65-aastase elaniku kohta (ehk 3% üle 65-aastastest elanikest). Lisaks tuleks lähtuda põhimõttest:

- Hooldekeskus – vähemalt 75 voodikohta või teeninduspiirkond 17 000 – 20 000 inimest
- Ööpäevaringsete õendusabi teenuste üksuse minimaalne suurus mitte alla 25 voodi.

- Hooldekodu – vähemalt 50 voodikohta

Maakonna hooldus- ja õendusabi teenuse osutajate võrgustiku toimimises, teenuste vajaduse ja kättesaadavuse planeerimisel on määrav roll interdistsiplinaarsel hindamismeeskonnal ehk geriaatrilisel hindamismeeskonnal, kes otsustab patsiendi vajadustest lähtuvalt tema suunamise statsionaarsele, päevasele või kodusele hooldusravile.

8.1. Hoolduspiirkondade määratlemine

Valga maakonnas on kolm tõmbekeskust: Valga, Otepää ja Tõrva. Tulenevalt tõmbepiirkondadest on mõistlik planeerida ka hoolduspiirkonnad.

Hoolduspiirkond VALGA kuuluvad järgmised omavalitsused:

1. Valga
2. Hummuli
3. Tõlliste
4. Õru
5. Karula
6. Taheva

Hoolduspiirkond TÕRVA kuuluvad järgmised omavalitsused:

1. Tõrva
2. Põdrala
3. Helme

Hoolduspiirkond OTEPÄÄ kuuluvad järgmised omavalitsused:

1. Otepää
2. Puka
3. Palupera
4. Sangaste

Eesti hooldusravivõrgu arengukava 2015 soovitude kohaselt on aastaks 2015 statsionaarsete hooldusravi voodikohtade arv Valga maakonnas 64. Uute arvestuste põhjal võib väita, et vajadus statsionaarsetele õendusabi voodikohtadele on 70, millest Valga piirkonnale 42, Tõrvale 13 ja Otepääle 15. Vajadus hooldusabi kohtadele (sh integreeritud õendusabiga) on 350, mis jaguneb alljärgnevalt: Valga arvestuslikult 210 kohta, Otepää arvestuslikult 75 kohta, Tõrva arvestuslikult 65 kohta.

Tabel 4. Kriteeriumite kohaselt hoolduspiirkondade kohtade vajadus.

Tõmbekeskus	Üle 65.a. seisuga 01.01.2008	Vajadus stats. õendusabi kohti	Vajadus hooldusabi kohti
Valga	4197	42	210
Tõrva	1300	13	65
Otepää	1492	15	75
Maakond kokku	6989	70	350

8.2 Planeeritavad hoolduskeskused

Iga tõmbepiirkond on planeerinud hoolduspiirkonda teenindama hoolduskeskuse (kokku 3). Lisaks on arvestatava kohtade arvuga Lõuna-Eesti Hooldekeskus (MTÜ Hellenurme Mõis), mis asub Palupera vallas ja teenindab kogu Eesti kliente.

Kõigis hoolduskeskustes hakatakse pakkuma järgnevaid teenuseid:

- statsionaarne õendusabi
- hooldusabi integreeritult õendusabiga
- hooldusabi
- koduõendusteenus
- päevakeskusteenused (päevahoid)
- koduteenused

Tabel 5. Planeeritavad hoolduskeskused

Hoolduskeskus	Litsentsijärgne stats.hooldusravi kohtade arv	Planeeritud statsionaarse õendusabi kohti	Planeeritud hooldusabi kohti (sh integreeritud õendusabiga)	Kokku
AS Valga Haigla	12	42	85	127
SA Tõrva Haigla	20	25	50	75
SA Otepää Tervisekeskus	20	40	35	75
Lõuna – Eesti Hooldekeskus (MTÜ Hellenurme Mõis)	0	40	270	310
KOKKU	52	147	440	587

8.3 Hoolduspiirkondadesse planeeritud institutsionaalsed teenused

Maakonnas pakub hetkel hoolekandeteenuseid 12 hooldekodu, lisaks kaks asenduskodu: SA Taheva Sanatoorium (30 kohta) ja Valga Lastekodu Kurepesa (37 kohta). 2008.a. liitus Otepää Päevakeskus-Hooldekodu SA Otepää Tervisekeskusega ning Tõrva vanurite ja invaliidide pansion SA Tõrva Haiglaga. 2009.a. planeeritakse MTÜ Valga Hoolekandekeskuse liitmist AS Valga Haiglaga. Ööpäevaringset erihoolekandeteenust psüühiliste erivajadustega inimestele pakub kaks asutust: MTÜ Paju Pansionaadid (95 erihoolekande kohta) ja MTÜ Valgamaa Tugikeskus (35 erihoolekande kohta). Helme alevikku on planeeritud ehitada piirkonna (Tõrva, Helme, Põdrala) ühine hooldekodu.

Tabel 6. Hoolduspiirkond VALGA, planeeritud voodikohti

Asutuse nimetus	Kohti kokku	Sh hooldus-ravi	Sh hoolde-kodu	Lisaks erihoolekan ne
AS Valga Haigla Võimalik liitumine MTÜ Valga Hoolekandekeskusega	127	42	85	0

MTÜ Paju Pansionaadid	40	0	40	95
MTÜ Valgamaa Tugikeskus	30	0	30	35
SA Taheva Sanatoorium	45	0	45	0
Hargla Hooldekodu	22	0	22	0
Hummuli Hoolekandekeskus	11	0	11	0
Karula Hooldemaja	28	0	28	0
VALGA KOKKU	303	42	236	130

Tabel 7. Hoolduspiirkond TÕRVA, planeeritud voodikohti

Asutuse nimetus	Kohti kokku	Sh hooldus- ravi	Sh hoolde- kodu
SA Tõrva Haigla	75	25	50
OÜ Taagepera Haigla	50	0	50
Helme Hooldekodu (ehitus 2010)	75	0	75
TÕRVA KOKKU	200	25	175

Tabel 8. Hoolduspiirkond OTEPÄÄ, planeeritud voodikohti

Asutuse nimetus	Kohti kokku	Sh hooldus- ravi	Sh hoolde- kodu
SA Otepää Tervisekeskus	75	40	35
MTÜ Hellenurme Mõis (Lõuna – Eesti Hooldekeskus)	310	40	270
Sangaste Pansionaat	29	0	29
OTEPÄÄ KOKKU	414	80	334

8.4. Koduõendusteenus

Kuna ambulatoorne hooldusravi on odavam kui statsionaarne, on soovitatav võimalusel eelisarendada ambulatoorset õendusabi. Ambulatoorne hooldusravi võimaldab inimesel elada oma harjumuspäras keskkonnas. Koduõendusteenuste osutamine on otstarbekas hoolduskeskuste baasil. Alternatiivina sellele võib maapiirkonnas seda teenust osutada perearsti juures töötav õde, perearsti keskusel töötav koduõde või töötaja, kellel on vastav ettevalmistus. Perearst võib võtta selleks tööle eraldi õe, kes on saanud vastava koolituse. Teenuse osutaja kvalifikatsiooni ja teenuse kvaliteedi säilimiseks on vajalik, et teenuse osutajale oleks tagatud töökoormus vähemalt 0,5 ametikoha ulatuses. Kuna maakonnas elab 65 a. ja vanemaid 6989 inimest on koduõendusteenuste vajadus maakonnas 33 547 visiiti või vastuvõttu aastas. Ühe koduõde ametikoha koormuseks on 50 – 60 patsienti aastas (kuus keskmiselt 5 - 6 patsienti). Ühe patsiendi puhul tuleb teha keskmiselt 30 visiiti a`90 minutit. Seega planeeritakse aastaks 2015 koduse õendusabi saajate arvuks maakonnas orienteeruvalt 1057 patsienti aastas. Teenuse väljaarendamise eelduseks on ühele ametikohale 10 -20 km raadiuses vajaliku koormuse (6 patsienti ehk 180 visiiti kuus) olemasolu. Tulenevalt elanike arvust vajab Valga maakond 33 täiskohaga töötavat koduõde.

9. Integreeritud teenuste finantseerimine

Kehtivast seadusandlusest lähtuvalt rahastatakse statsionaarset hooldusravi hetkel haigekassa eelarvest ja hoolekandeteenuseid kohalike omavalitsuste eelarvest. Hooldekodus osutatavad õendusteenused kaetakse hetkel aga hooldekodu eelarvest (sisuliselt omavalitsuse ja hoolealuse poolt makstavast rahast). Perspektiivis kui jõustub vastav seadusandlus peaks hooldusravi rahastama haigekassa ja kohalikud omavalitsused. Rahastamisskeemide muutmine eeldab terve rea põhimõtteliste kokkulepete sõlmimist, eelkõige haigekassa, kohalike omavalitsuste ja Sotsiaalministeeriumi vahel.

Planeeritud finantseerimine:

Isik ise ning KOV rahastavad:

1. ööpäevaringset hooldusabi

KOV rahastab:

2. kodust hooldusabi
3. päevakeskuse teenuseid

Eesti Haigekassa (EHK) finantseerib

1. iseseisev statsionaarne õendusabi
2. hospiitsi teenust
3. koduõendusteenust

EHK, KOV ja isik finantseerivad ööpäevaringset hooldusabi integreeritud päevase õendusabiga. Kui peale aktiivravi või iseseisvat statsionaarset õendusabi on hindamise tulemusena isiku vajaduseks ööpäevaringne hooldusabi integreeritud päevase õendusabiga, tasutakse edaspidi osutatava ööpäevaringse hooldusabi osa eest praeguse tavapärase skeemi järgi (isik ise, KOV) ning **õendusabi osa** eest tasub Eesti Haigekassa. Eelduseks on teenuseosutaja vastava tegevusloa omamine.

10. Investeeringute vajadus

Hooldekodude süsteemi optimeerimise, investeeringute rahalised mahud ja ajagraafiku otsustavad kohalikud omavalitsused. Optimaalse võrgustiku väljaarendamise otsuste tegemiseks on vajalik omavalitsuste ühinemine.

Kohalike omavalitsuste ja teenuse osutajate esitatud investeeringute vajadus on maakonnas kokku 223,5 milj krooni.

Tabel 9. Investeeringute vajadus

Asutuse nimetus	Investeeringute vajadus (milj kr)
VALGA hoolduspiirkond	
AS Valga Haigla	20
Võimalik liitumine Valga Hoolekandekeskusega	
MTÜ Paju Pansionaadid	16
MTÜ Valgamaa Tugikeskus	1,5
SA Taheva Sanatoorium	13
Hargla Hooldekodu	10
Hummuli Hoolekandekeskus	-
Karula Hooldemaja	10
VALGA KOKKU	70,5
TÕRVA hoolduspiirkond	
SA Tõrva Haigla	58
OÜ Taagepera Haigla	-
Helme Hooldekodu (ehitus 2010)	70
TÕRVA KOKKU	128
OTEPÄÄ hoolduspiirkond	
SA Otepää Tervisekeskus	15
MTÜ Hellenurme Mõis (Lõuna-Eesti Hoolduskeskus)	5
Sangaste Pansionaat	5
OTEPÄÄ KOKKU	25
MAAKOND KOKKU	223,5

11. Juhtivad hoolekandekeskused

Arvestades maakonna muid arengusuundumusi on mõistlik nn juhtivad hoolekandekeskused välja arendada kolmes tõmbepiirkonnas – Valga, Otepää, Tõrva. Kõigis tõmbepiirkondades on olemas asutused, kes pakuvad nii statsionaarset hooldusravi, hoolekandeteenust kui ka õendusabi (AS Valga Haigla, SA Otepää Tervisekeskus, SA Tõrva Haigla).

Hooldusravivõrgu toimimises, teenuste vajaduse ja kättesaadavuse planeerimisel on määrav roll interdistsiplinaarsel hindamismeeskonnal ehk geriaatrilisel hindamismeeskonnal, kes otsustab patsiendi vajadustest lähtuvalt tema suunamise statsionaarsele, päevasele või kodusele hooldusravile. Interdistsiplinaarne hindamine võib toimuda nii ambulatoorses kui ka statsionaarses hooldusravi üksuses. Meeskonna koosseisu peab kuuluma arst, õde, sotsiaaltöötaja ja teiste erialade spetsialistid vastavalt vajadusele. Interdistsiplinaarse meeskonna juhiks on tavaliselt sotsiaaltöötaja või õde vastavalt patsienti juhtivale probleemile. Geriaatriline hindamismeeskond peaks asuma tervet maakonda teenindavas haiglas, milleks Valga maakonnas on AS Valga Haigla.